

Навчання прийомам самодопомоги і самовідновлення.
Способи підвищення резилієнтності.
Базовий протокол саморегуляції «4 стихії».
Копінгові стратегії та ресурсні канали

Спікери:

Ніна ФІЛАТОВА, практичний психолог Одеського юридичного ліцею Одеської міської ради

Оксана СМЕТАНЮК, практичний психолог Одеської гімназії «Південноукраїнська» Одеської міської ради

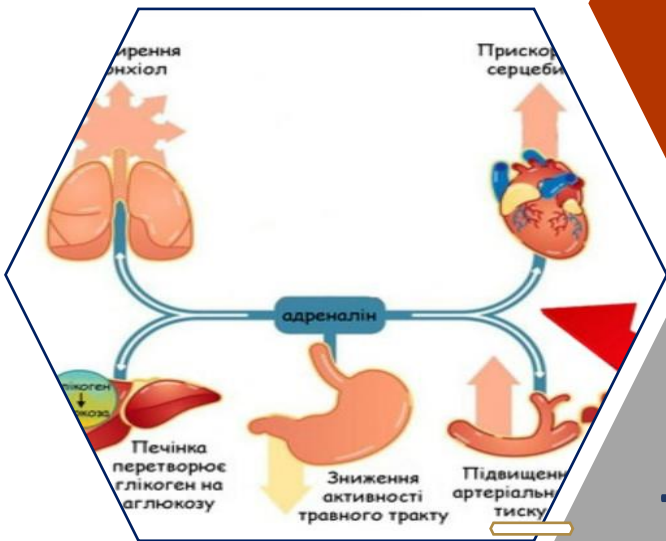
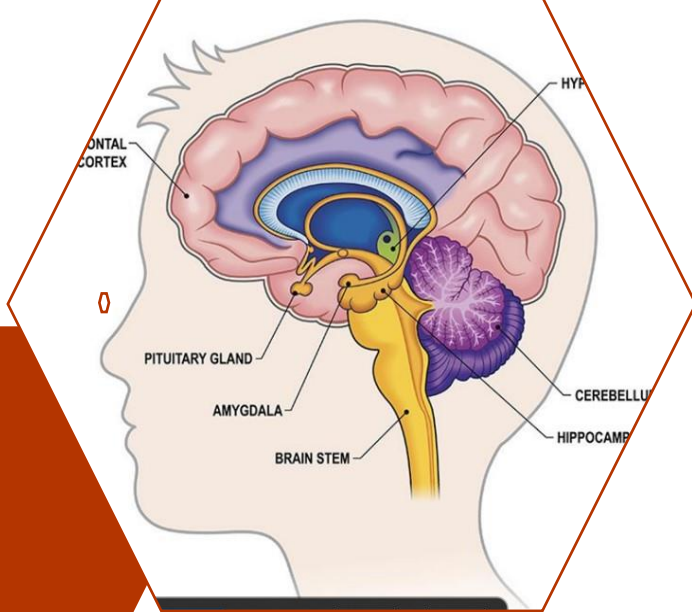
Психологічна наука-школі

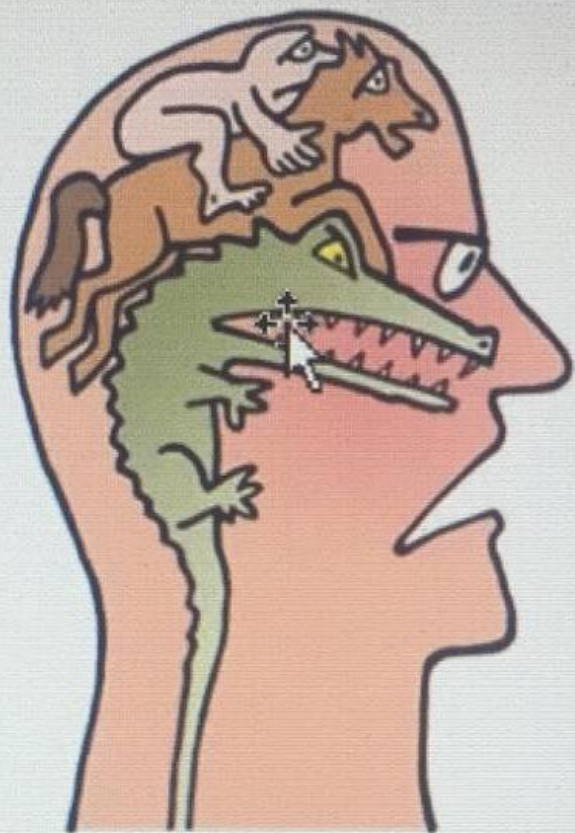
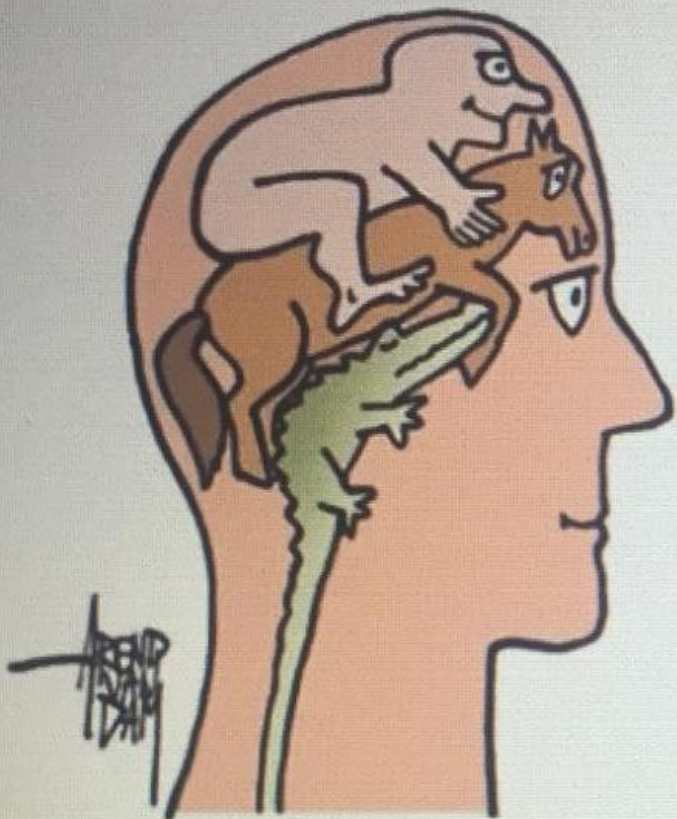
Одеса-2023
03,04,05 жовтня

Стрес

Реакції
на стрес

Травматичний
стрес

- **Базовий протокол саморегуляції 4 стихії**

(Ілан Шапіро, модифікація – Олександр Гершанов)

Повітря
Вода
Земля
Вогонь

«Чотири стихії» – це групи технік, спрямованих на керування певними процесами в людини, головна мета яких – поліпшення самовідчуття, відновлення контролю за власним тілом, зниження впливу стресової події та, як наслідок, відновлення здатності активно діяти й приймати рішення.

Стихія «Повітря» – керування власним диханням

«Дихання за квадратом»

Основною метою технік «Повітря» є відновлення звичного ритму дихання. Перш за все необхідно зробити глибокий максимальний ВИДИХ.

Кількість повторів цієї техніки – три-чотири цикли

Техніка глибокого дихання «П'ять пальців» – спосіб додати навички виживання

Ось як це працює:

- ✓ Розмістити вказівний палець однієї руки на тильній стороні великого пальця другої руки
- ✓ Зробіть довгий глибокий вдих, рухаючи вказівним пальцем до кінчика великого пальця.
- ✓ Зробіть довгий глибокий видих, проводячи вказівним пальцем з іншого боку великого пальця.
- ✓ Повторіть це з усіма пальцями, поки не дістанетеся до протилежного боку руки.

Релаксуюче дихання=
глибоке контрольоване дихання!

Техніка «КВИТКА-СВИЧКА»

Take a Deep Breath

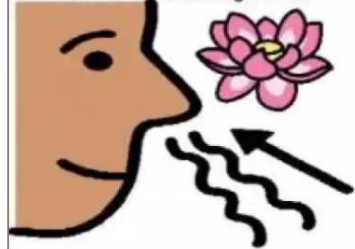
Smell the flower

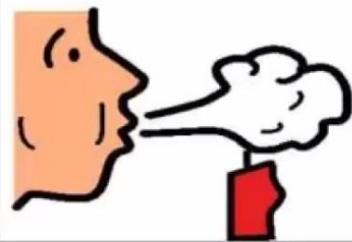
Blow the pinwheel

breathe in through nose

blow out of mouth

Стихія «Вода» – керування водним балансом

Стрес може спричинити зневоднення, а зневоднення може стати причиною стресу.

Вихід: вживання більшої кількості води.

Стихія «Земля» – керування тілом

У момент травматичних подій тіло сильно напружується, «стискається», тому головною метою технік «Земля» є розслаблення й відчуття керованості власного тіла.

Знайти точки опори:

- Сісти;
- Лягти;
- Спертись

Термомоніторинг допомагає повернутися в тіло. Запитайте себе, холодно вам чи жарко. В кризових ситуаціях у людини зникає чутливість тіла, тому треба свідомо повертати собі відчуття температури

Дати тілу відчуття безпеки через відчуття опори.
Відчутти, що ви нікуди зараз не впадете.

Найбільш дієвими техніками розслаблення є:

- м'язова релаксація
- вправа «Обійми метелика»
- повільне почергове (ліва нога, потім права) згинання та розгинання пальців ніг.

Прогресивна м'язова релаксація

Техніка
Джейкобсона

<https://www.youtube.com/watch?v=-EZD0ZHW0BU>

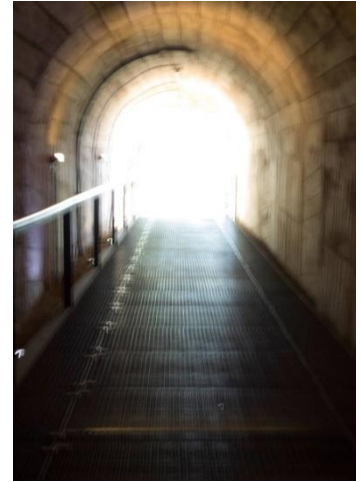
<https://cutt.ly/HNyXu5Z>

Стихія «Вогонь» – керування увагою та мисленням

Інтенсивний травматичний стрес блокує роботу лобних ділянок мозку. У людини «тунельне» бачення.

Головне завдання технік «Вогонь» - включити у роботу лобні долі, відновити критичне мислення.

Техніки:

- Необхідно подивитися вгору, вниз, вліво, вправо. При цьому відмітьте будь-які великі предмети, які потрапляють у поле зору, і дайте їм одну характеристику (колір, форма, призначення, матеріал, з якого їх виготовлено, тощо).
- Озирніться навколо і порахуйте 10 різних предметів одного кольору, потім 10 предметів різної фактури або форми.

Експрес-рефлексія:

- Які техніки вважаєте найбільш дієвими та цінними для себе?
- У яких ситуаціях можливе застосування даних технік?

Основна частина. Блок 2.

*Вправа-руханка «Австралійський дощ»

Мета. Чудова вправа для психологічного розвантаження учнів.

Хід вправи. Учасники стають у коло. Тренер: «Чи знаєте ви, що таке австралійський дощ? Ні? Тоді давайте разом послухаємо, який він. Зараз по колу ланцюжком ви будете передавати мої рухи. Як тільки вони повернуться до мене, я передам наступні. Стежте уважно!»

- **В Австралії піднявся вітер.** (*Тренер тре долоні.*)
- **Починає крапати дощ.** (*Клацання пальцями.*)
- **Дощ посилюється.** (*Плескання долонями по грудях.*)
- **Починається справжня злива.** (*Плескання по стегнах.*)
- **А ось град— справжня буря.** (*Тупіт ногами.*)
- **Але що це? Буря стихає.** (*Плескання по стегнах.*)
- **Дощ стихає.** (*Плескання долонями по грудях.*)
- **Рідкі краплі падають на землю.** (*Клацання пальцями.*)
- **Тихий шелест вітру.** (*Потирання долонь.*)
- **Сонце!** (*Руки догори.*)

Що таке стрес на думку Ганса Сельє?

«Стрес – це аромат та смак життя. Оскільки стрес пов'язаний із будь-якою діяльністю, уникнути його може лише той, хто нічого не робить. Але кому приємне життя без сміливості, без успіхів, без помилок? Тому важливо навчитися не уникати стресу, а знаходити насолоду від нього».

Ганс Сельє, першовідкривач стресу, нобелівський лауреат

Прості та дієві інструменти самодопомоги!

Бути в ресурсі, щоб допомагати!!!!

Прості та дієві інструменти самодопомоги!

Це здатність людини не тільки впоратися зі складними життєвими подіями

Резилієнс (психологічна пружність) як здатність відновлюватися після труднощів чи стресу

R₁ E₁ S₁ I₁ L₁ I₁ E₁ N₁ C₃ E₁

Бути в ресурсі, щоб допомагати!!!!

Салютогенний підхід: що активуємо, те й розвиваємо

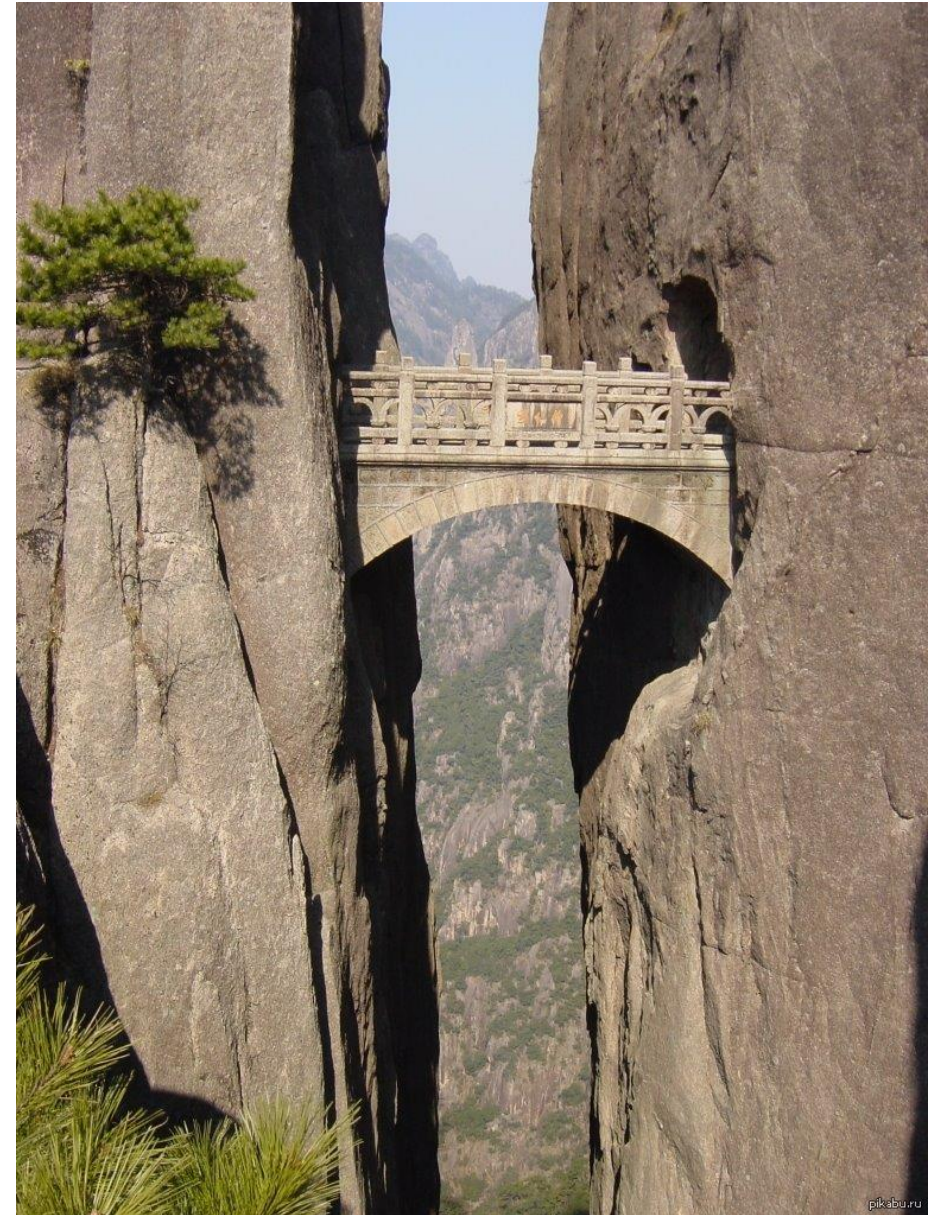
Закон сполучених посудин — закон гідростатики, який встановлює співвідношення між рівнями рідин у сполучених посудинах.

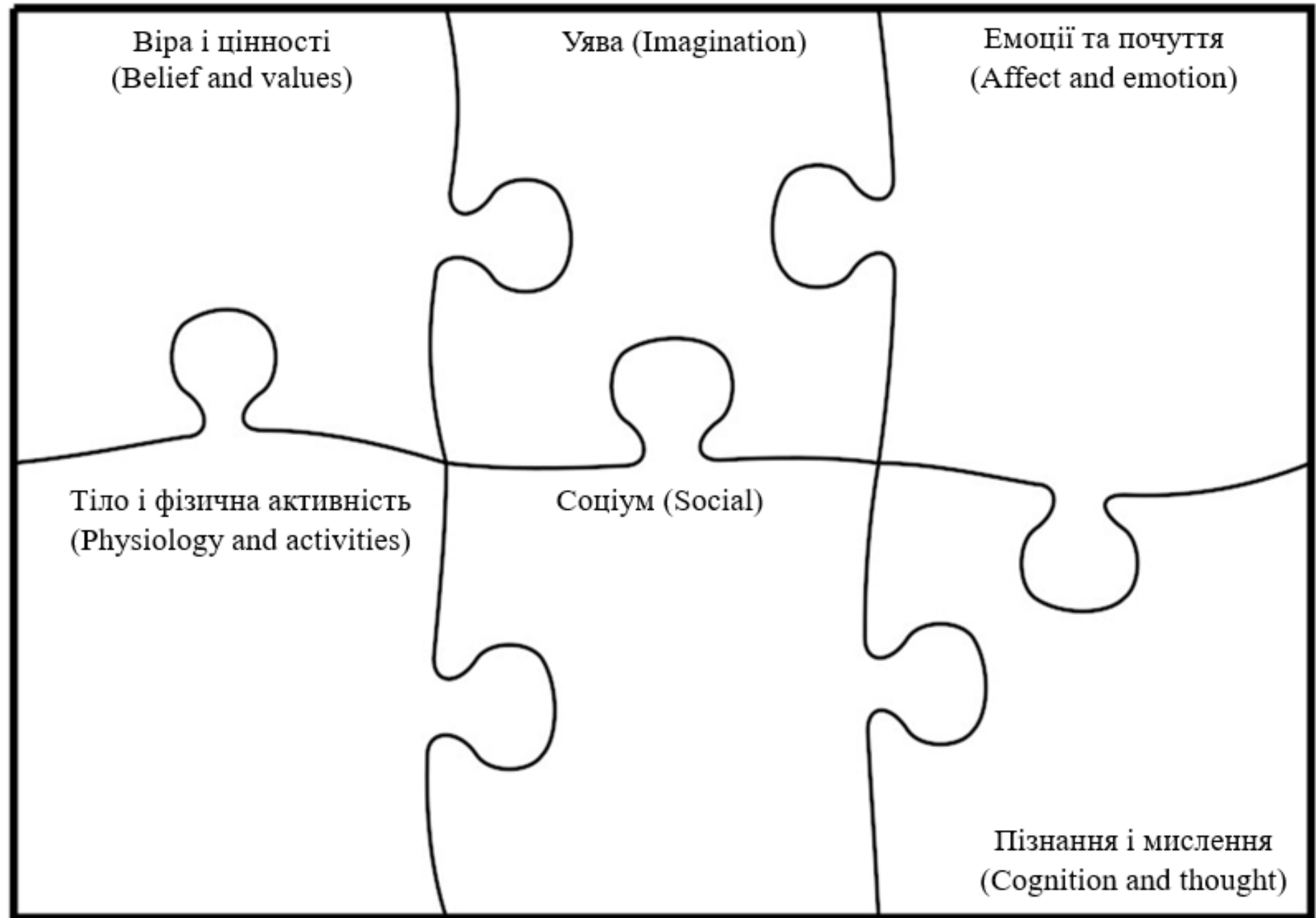
Техніка пошуку та виявлення життєвих ресурсів

Багатовимірна модель «BASIC Ph» – це модель подолання стресу та пошуку внутрішньої стабільності, розроблена професором Мулі Лаадом (Mooli Lahad) – директором Ізраїльського Центру попередження стресу (Lahad & Leykin, 2013)

Визначаємо домінантні ресурсні канали

«Місток над прірвою»

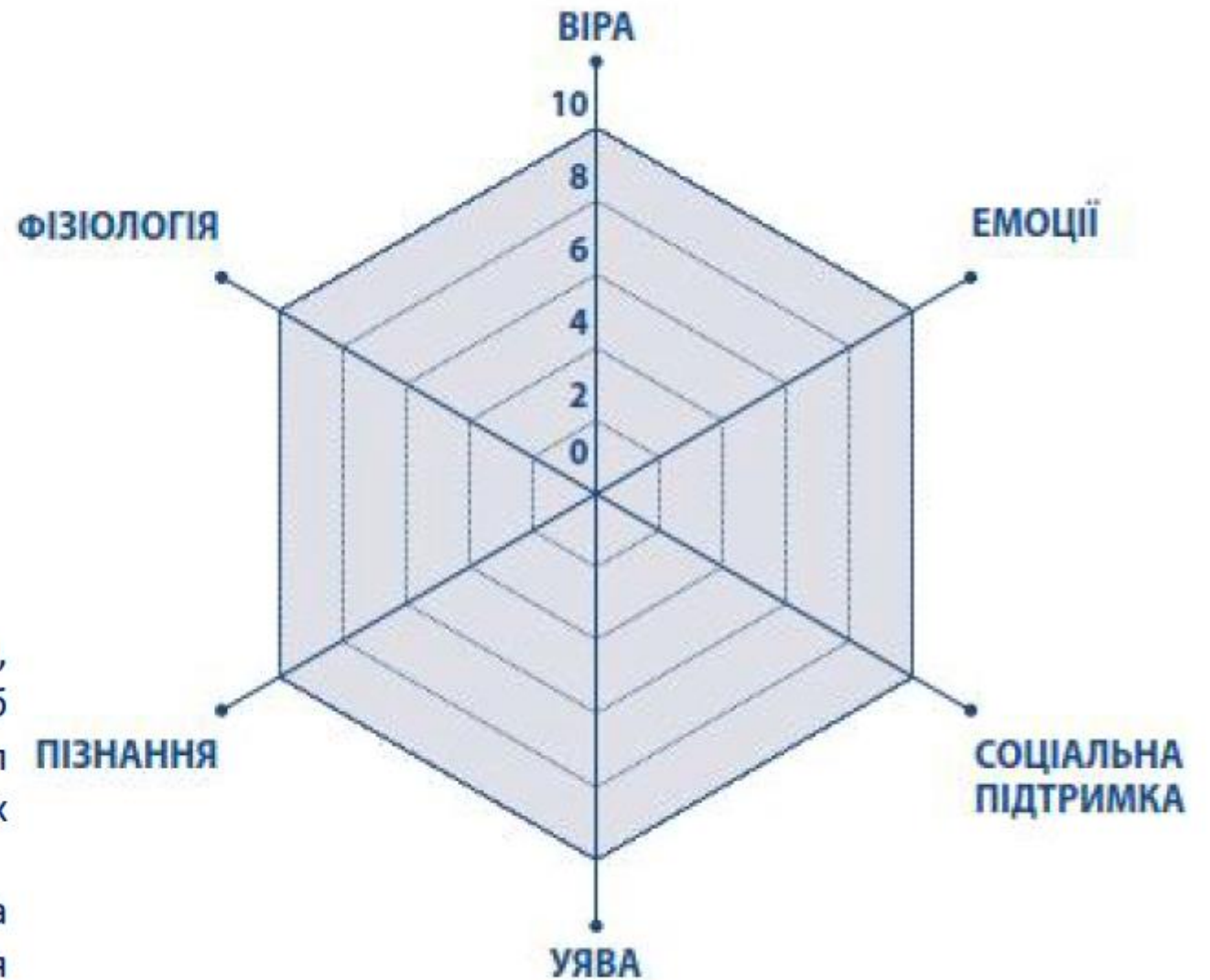

Самодіагностика
за інтегративною
моделлю
психологічного
виживання людини
після сильного стресу
Basic Ph

Арт-методика, що базується на моделі BASIC Ph

1. Мій герой, моя героїнка	2. Його (її) місія або завдання	3. ХТО чи ЩО допомагає герою?
4. Перешкоди, що стоять на шляху героя (-ки)	5. Як герой (-ка) долає перешкоди?	6. Що відбувається далі?

- За шкалою від 1 до 10, де 10 – найбільший бал, наскільки я особисто створюю можливості, щоб молода людина могла використати цей канал для подолання наслідків впливу травматичних подій?
- Що я особисто роблю, щоб молода людина могла використати цей канал для подолання наслідків впливу травматичних подій? Наведіть приклади.

Вправа «Відкритий мікрофон»

*Що нового я пізнав та зрозумів про себе?

Рефлексія нашої зустрічі «Все в моїх руках»

Інструкція: на аркуші паперу обведіть ліву чи праву руку.
Кожен палець – це моя думка.

- ❖ **Великий** – що для мене було важливим, цікавим
- ❖ **Вказівний** – що я беру з собою
- ❖ **Середній** – що мені було важко
- ❖ **Безіменний** – як я себе почував, почувала
- ❖ **Мізинець** – про що хочу я ще дізнатися

Наші напрацювання

- Практичні знання, що допоможуть вам і тим, кого навчаєте та кому допомагаєте
- Зниження рівня стресу
- Активізація внутрішніх ресурсів
- Профілактика професійного вигорання
- Відновлення довіри до себе і до інших
- Зміцнення життєстійкості, резилієнс

- Всі запропоновані техніки однаково добре працюють, всі дієві та ефективні.
- Кожна людина, мала чи велика, може обрати ту техніку, що допомагає особисто їй і використовувати її вчасно за нагальної потреби.
- Для цього ми пропонуємо вашій увазі такий великий і різноманітний набір інструментарію, який тільки при безпосередньому опрацюванні і розумінні (аналізі, рефлексії) свого стану як фізичного, так і психологічного на початку виконання вправ і після їх закінчення дасть змогу вибрати **САМЕ СВОЮ ТЕХНІКУ**

Н.В. Пам'ятати

Дякуємо
за увагу та спільну
роботу!

